

Мед олас СССР-ын Великџи Октябрьскџи социалистическџи революцијалџн XX-џд годовщина!

ССР Сојузса оборона куза Народнџи Комиссарлџн ПРИКАЗ 243-џд №

1937-џд вога нојабр 7-џд лун. Москва кар

Бојец, командџр да политработник јортјас!

Кыз во сајын, 1917-џд вога нојабр 7-џд лунџ, Россияса рабочџи класе ужалыс крестанстволџн уна милџион массакџд џтлаын, коммунистическџи партија испытаннџи вескџдлџм улын, гениалнџи Ленин мудрџи вођителство улын, пугкылтис капиталистическџи да помещицјаслыс власт. Царјаслџн, попјаслџн, урядникјаслџн, кулакјаслџн да капиталистјаслџн страна дугџис существујтны. Побеђитыс пролетариат да ужалыс крестанство лџсџдџисны асыны Советскџи государство.

Лџглунџн встретџитис рабочџи класлыс тајџ вольтџм победасџ став мирџвџџ буржуазџја. Шыг џверјас јарлунџн шыбытчисны международнџи интервентјас да пыцкџсса белогварџејцјас рабочџјаслџн да крестаналџн выл, том государство вылџ.

Даснол держава шыбытисны асыныс вооружоннџи вынјассџ пролетарскџи дџктатура государство вылџ Советјаслыс власт пџдтџм могыс, мијанлыс советскџи мунымџс јуклан да грабитан хџшщнџи целџн. Заграницаса буржуазџја шщџт вестџ вооружџтџм да јона енабџитџм помещицјас, капиталистјас да кулакјас кујџм во терзајтисны мијанлыс Великџи Рџфинанымџс.

Иностраннџи интервентјаскџд да пыцкџсса контрреволюцијакџд дыр кадса бир кџстан битвајасын Советскџи Сојузса народјас муныс политическџи выучкалыс курс. Кујџм во чџжџн најџ велџдчисны сыџ, мыџ пџжџ велавны сомын аслад тврвыџ социалнџи, политическџи да националнџи раскрепощеније вџсна клас-

сџвџ битвајасын. Царско-помещицџи да капиталистическџи Россия, кџни немјасџн сознательнџа џзтыс-сылыс народјас кџстын националнџи лџглул, страна, кџдџс џткоџа справедлиџва лыдџлысны і международнџи жандармџн і народјаслџн турмаџн, величџшџи социалистическџи революција бџн весалџм џтутчџис џтутџа дружба да братство гџрџдјасџн крџпыда јџтџм Советскџи государство.

Белогварџејскџи генералјасџс жугџџдџмџн, рџднџи советскџи му вылыс интервентјасџс вџтлџмџн, рабочџи клас, кџдџн вескџдлџ Ленинлџн—Сталинлџн партија, ужалыс крестанствокџд џтлаын, топыда бџстчис асыс социалистическџи государство лџсџдџмџ. Упорнџи да самоотверженнџи ужџн Советскџи Сојузџс пџртџма џни јона вылын промышленноста да гигантскџи социалистическџи вџзму овмџса вынџбра социалистическџи державаџ.

Первокласснџи социалистическџи индустрија, кџдџи торџн-нын џдџџ быдмџс кык сталнскџи планџвџи пјатилетка чџжџн, ылџ колџс бџрџ царскџи россияса промышленностлыс војнаџџса убогџи уровеньџс. Сен, кџни важџн вџлыны жынвыџџ кустарнџи посныдџк заводјас, пустырјас да дџкџи тајра, џни кыпџдџџны советскџи промышленностлџн гигантјас. Вылыс лџсџдџма сџкыд да специальнџи индустријалыс уна да разнџи јукџнјас. Мијан страналыс сывыртны пџжџтџм пространствојассџ јџтџма кџрттуј, воднџи, шоссейнџи да воздушнџи магистралјасџн. Природалџн етџхијнџи вынјасыс кутисны лџны покорнџџн большевикјаслџн

чегны вермытџм вџлалы.

Советскџи Сојуз лџи медса ыжыд возымуныс социалистическџи вџзму овмџса странаџн. Комбајнјасџн, тракторјасџн да мукџд первокласснџи вџзму овмџс машинајасџн бура оснаститџм, научнџи даннџјас арталџмџн обрабатывајтан колхознџи да совхознџи мујас сетџны озыр урожај. Колхознџи крестанство топыда сувтџс зајџтџчнџа да культурнџа олан туј вылџ.

Советјас странаын—мирнџи медса жеңыд ужалан лун. Мијанын абу і оз вермы лџны ужтџмалџм, кызи абу да некџр оз лџны промышленнџи крџчџсјас локаутјас да ставыс сџџџ, мыј нарџтџ да терзајтџ капиталистическџи странајасса пролетариатџс, мыј служџтџ капиталистјаслы ужалыс јџџџс порабџщџјтан средствџн.

Јарјугыд победајас шџдџџма советскџи наукаџн, техникаџн да искуствоџн. Тајџ победајас радас, џтџк медвоџза мџстаын—советскџи лџтчикјасџн да учонџјасџн Војвыв полус завојутџтџм. Советскџи учонџјас да иследователјас завојутџисны мирџвџи известност. Научно-иследователскџи станција „Војвыв полус“—сџџџ абу мечта, абу фантазија, кџдјасџн џнџџ-на доволствутчџлыс человечество, абу, џни сџџџ лџвџја, советскџи реальност. Таџџм-жџ реальност ем і сџџџ, мыј мијан герој-лџтчикјас кык пџрџџ лебџылысны советскџи столицасаџ Војвыв полус вџмџн Војвыв Амерџкаџ. Советскџи искусствџса работникјас неџџи пџрџџ демонструјтџлысны став мир воџын асыныс венны пџжџтџм талантјассџ да мастерствоџсџ. Социалистическџи кул-

тура, пырис Советскџи Сојузса став народјас бытџ.

Советскџи народ успехјасџн восхџщџјтџчџны да гордџтџчџны став мирса ужалыс јџџ. Но мијан муртаџтџм гырыс успехјасным возын-на, џд абу предел советскџи народџн социализм туј куза победоноснџи муџмџлы, џд мијанџн вескџдлџ, мијанџс нџџџ коммунизмџ Ленинлџн—Сталинлџн великџи партија.

Мијан странаын кызвын-нас стрџитџма-нын социалистическџи общество. Бырџџџма паразџтическџи классјасџс да век кџжлџ бирџџџма мортџс мортџн експлоатџрујтџм. Крепыд да разны вермытџм братскџи сојуз рабочџјаслџн да крестаналџн. Топыд да џтутчџџм трудовџи семја петкџдлџны аснаныс Советскџи Сојузса народјас. Збылыс величествџннџџс СССР-ын социализмлџн победајасыс. Тајџс шџдџџма аснаныс шуд вџсна героическџи битвајасын советскџи јџзјас мужествоџн да самоотверженнџи тышџн. Мијан рџфинаса уна со сурс медбур пи усџс храбрџјас смертџн сџџџ славнџи тышас. Копыртам-жџ асыным бојевџи знамјасны-мџс революцијалџн герој-борецјас памџт куза, кџдјас сетисны асыныс олџмџсџ народ дџлџ вџсна, аснаныс социалистическџи рџфина дџлџ вџсна.

Социализмлыс величџшџџи завојеванијејассџ гџжџма мијан эпохаса замечательнџи документџ—Сталинскџи Конституцијаџ. Сталинскџи Конституција—сџџџ не сомнџи великџи Советскџи Сојузса народјас победајаслџн харџија, сџџџ сыкџд џтџшџщ і туј индалыс козув став мирса ужалыс человечестволы асџ раскрепос-

тџтџм вџсна сџџџ тышын.

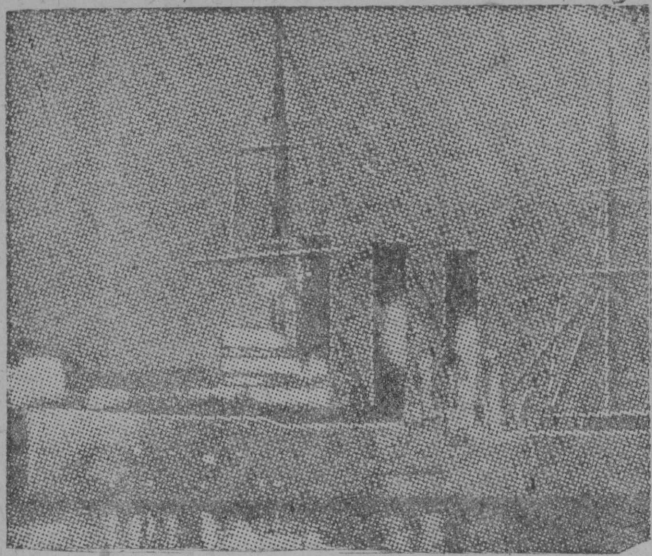
Ыжыд да законнџи гордостџн советскџи граждана пырисны избџрательнџи кампанџјеџ, паскыд, збыл социалистическџи демократизм подув вылын. џтутџа кџсџџџн јџжтысџмаџс советскџи бџрјысысыс,—мџџџџны ССР Сојузса Верховнџи Советџи социалистическџи обществоса медбур јџџџс, партијнџи да непартијнџи болшевикјасџс, кџдјас беззавџтнџа преданнџџс аснаныс Социалистическџи Рџфиналы да Советскџи Правџтелствџлы, кџдјас дџлџ вылын кужџны дорјыны ужалыс јџзлыс интересјассџ, да кџдјас способнџџе тышканыс став да быдџкас врагјаскџд.

Социализмлыс всемирно-историческџи победајассџ завојутџџма героическџи советскџи јџџџн ЛЕНИН—СТАЛИН партија вескџдлџм улын пролетарскџи революцијалџн да социализмлџн став врагјаскџд, Социалистическџи Рџфинаса изменникјаскџд да предательјаскџд, троцкистско-бухаринскџи шпџнџјаскџд, дџверсантјаскџд, вредџтелјаскџд, морт высјаскџд пџшщадатџм тышын. Народлџн став тајџ заклатџи врагјасыс, фашистјаслџн став тајџ оголтџлџ бандаыс кџсџџс бирџџны советскџи стрџи мијан странаын да бергџдны помещицјаслыс да капиталистјаслыс нарџтџм. Најџ даџтисны мијан государстволы Абџссџнџјалыс учаџ, најџ зџлысны сетны мијанлыс џрџзалыс странанымџс иноземнџи фашизмлы рас-терзајтџм вылџ.

Помтџм скџрлунџн, чџрыд да пџшщадатџм расправаџн вочавџзис советскџи

(Помџ вџџџд 5-џд листџ.)

Крејсер „Аврора“.

Историческөй лунјас

ОКТАБР 10 (23)-дә ЛУН

Централнөй Комитетлөн Ленин јорт участједең заседаније. Примітсө вооружоннөй восстаније јылыс шубм. Сіјө шубмыслы паныд гөлдөсүтөны предательјас Ҷиновјев да Каменев.

ОКТАБР 11 (24)-дә ЛУН

ЦК индөм сертї Петроградса совет котыртө војенно-революционнөй комитет.

ОКТАБР 16 (29)-дә ЛУН

Централнөй Комитетлөн расширеннөй заседаније. Утверждајтөб восстаније јылыс резолюција. ЦК бөрјө восстаниједең практическөја вескөдлыны „пјаторка“—Сталин, Свердлов, Сержинский, Бубнов да Урицкий јортјасыс.

ОКТАБР 18 (31)-дә ЛУН

Непартијнөй газетын петө революцијалы изменникјаслөн—Каменевлөн, Ҷиновјевлөн подлөј писмө. Сіјө писмөсыс враг төдмалис лөсөдчан восстаније срокјас јылыс.

„Аврора“ лыјлө Ҷимнїј дворец

Октябр 23-дә лунө, даскык час лунын судөвөј комитет получилис Војенно-Революционнөй комитетсаң распор’аженије: лоны дасдн быд минут. Регыд воис нөшта распор’аженије, мыј Нева вылын сулалыс став суднојасыс да буксирјасыс долженөс подчинјатчыны вескыда „Аврораса“ судөвөј комитетлы да лөсөдны разведитөм Николајевскөј да Сворцовөј посјас. А најөс виҶисны јункерјас.

Судөвөј комитет, тајө вопросјассө обсудитөм бөрын, шуис октябр 24-дә лунө 10 час рытын мунны Николајевскөј пос динө.

Николајевскөј пос динө „Авроралөн воөм вөлис витчыстөмторјөн і мијанлы сочувствуйтыс і мијан динө враждебнөја настроитчөм петроградсајасыс.

Сіјө-жө кад кежлас Василјевскөј диван воис Финландскөј полк, да пос лөсөддм. Броневика јункерјасөс вөтлөм бөрын, поссө зајмитим. Мијан снар’адјасын вөлі дасдөма.

Колісны час бөрсө часјас. „Аврора“ виҶчысис услов-

ОКТАБР 19-дә (НОЈАБР 1-өј) ЛУН

Изменникјасөн предупредитөм, контрреволюција чукөртө ассыс вынјассө. Петроградө срочнөја корөны јункерјасөс, карса различнөј јукөнјасө размещајтөсны казакјас.

ОКТАБР 20-дә (НОЈАБР 2-дә) ЛУН

Временнөй правителство сетис мөд приказ В. И. Ленинөс арестуйтөм јылыс.

ОКТАБР 21-дә (НОЈАБР 3-дә) ЛУН

Војенно - революционнөй комитет назначајтө ассыс комиссарјасөс петроградскөј гарнизон став частјасө.

ОКТАБР 23-дә (НОЈАБР 5-дә) ЛУН

Војенно - революционнөй комитет чукөртис петроградса гарнизонлыс полковөј комитетјас.

Војнас „пјаторка“ чукөртис војенно-революционнөй комитет. Решителнөй штурм возвылын вынјас медбөрјасыс прөверитөм.

Војеннөй сигнал. I вот сіјө Ҷирдышитс Петропавловскөј крепостсаң. Окмыс час комын минутын „Аврора“ бокөвөј орудијеыс вөчис медвозза холостөј лыјөм, Ҷимнеј дворец куза. Тајө лыјөмыс вөлі сигналөн Временнөй правителстволы паныд общицөј генералнөй выступленијелы.

Орудийнөй прислуга сулалис дасдн да виҶчис сигнал, медым востны бї.

Сізі і ег вермөј виҶчыны. Временнөй правителство сдәјтчис, Октябрлөн ленинскөј знамја кыпалис Ҷимнїј вестын. **Липатов.**

Октябрскөй револуцијалөн декретјас

1917-дә воса нојабр 7-дә лунө, кор мунис Ҷимнїј дворец штурмујтөм, воөсис Рабочөј да Салдатскөј депутатјас Советјаслөн мөдөд ставроссијаса сјезд. Сјезд примитис шьөдчөм **рабочөј-јас, салдатјас да крестана динө, көні гижис:**

„...Рабочөјјаслөн, салдатјаслөн да крестаналөн јона ыжыджык болшинство вөла вылө мыжсөмөн, Петроградын рабочөјјаслөн да гарнизонлөн совершитчөм победоноснөй восстаније вылө мыжсөмөн, сјезд бостө власт аслас кид.

Временнөй правителство шыбытөма. Временнөй правителствоыс унжык шленјассө арестуйтөма-нын“.

Мөд декрет, кодөс примитис сјезд нојабр 8-дә лунө, вөлі **мир јылыс декрет.**

Тајө декретас вөлі гижөма, мыј „рабочөј да крестанскөј правителство, кодөс лөсөддөма октябр 24—25-дә лунјасса революцијадн да мыжсө рабочөј, салдатскөј да крестанскөј депутатјаслөн Совет вылө, вөзјө став војуйтыс народјасыс да правителствојасыс пыр-жө заводитны сорнитчөмјас справедливөј демократическөј мир јылыс“.

Кожмөд декрет вөлі **му јылыс.** Декретсө вөлі сіз-жө примитөма сјездөн нојабр 8-дә лунө.

Тајө декретас вөлі отменитөма му вылө частнөј собственност. Му да сылыс недрәјассө вөлі национализуйтөма.

Нөлөд декретөн вөлі котыртөма нојабр 8-дә лунө **Рабочөј да Крестанскөј правителство** да вынсөдөма сылыс состав.

Нојабр 9-дә лунө вөлі примитөма печат јылыс декрет.

Нојабр 15-дә лунө вөлі примитөма „Россијаса народјас правојасыс декларација“, көні вөлі гижөма:

„... 1) Россијаса народјаслөн равенство да суверенност.

2) Россијаса народјаслөн свободнөј самоопределеније вылө право, торјөдчөмөз да самостоятелнөј государство котыртөмөз.

3) Став да быдөкакс национальнөј да национально-религиознөј привилегияјас да ограниченијејас отменитөм.

4) Россијалыс территория населәјтыс национальнөј меншинствојаслөн да этнографическөј группајаслөн свободнөј развїтије!“

Волочаевскөй бој.

Историческөй часјас

ОКТАБР 24-дә (НОЈАБР 6-дә) ЛУН

5 час да 30 минут асылын, Јункерјаслөн налог типографија вылө, көні печатајтчисны большевистскөј газетјас „Рабочий путь“ да „Солдат“.

6 час асылын. Рабочөј-јас чукөртчөны типографија динө да кышалөны јункерјаслыс отр’ад.

Асывнас. Смольнөјын большевикјас партија Централнөй Комитетлөн заседаније, примитсө наступленије вужөм јылыс решеније.

5 часын. Красногвардејцјас бостөны телеграф.

Рытнас. Красногвардејцјас да гарнизонлөн революционнөй частјас оз сетны јункерјасыс торјөдны посјас, бостөны посјассө да обезоруживајтөны охранасө.

Рытнас. Владимир Ильич Ленин гижө РСДРП(б) ЦК-лы писмө, көні сіјө настаивајтө сы вылын, медым пырыстөм-пыр заводитны вооружоннөй восстаније.

Војшөркадын. Владимир Ильич Ленин еновтө Сампсонјевскөј переулөк пелөсыс нелегальнөј квартїра да доктө Смольнөјө сы вылө виҶөдтөг, мыј Шпалернөј вылын јункерјаслөн патрујас заводитлөны сіјөс кутны.

Војнас. Сталин информуйтө Смольнөјын Ильичөс ЦК-лөн медбөрја шуөмјас јылыс. В. И. Ленин окончателнө утверждајтө восстанијелыс план.

2 час војын. Красногвардејцјас, салдатјаслөн да мор’акјаслөн кыпөдчөм частјас бостөны Николајевскөј да Балтїјскөј вокзалјас да электростанција.

ОКТАБР 25-дә (НОЈАБР 7-дә) ЛУН

7 час асылын. Гельсинг-

форссаң воөны восставшөј-јасыс отр’ад вылө миноносејцјас да пырөны Невадө. 8 часын. Революционнөй отр’адјас бостөны Варшавскөј вокзал.

Асывнас. Керенский пын-јө Ҷимнїј дворецыс.

10 часын. Ленин војенно-революционнөй комитет нимсаң гижө возванїје „Россијаса гражданајас динө“ восстаније победа јылыс.

10—11 часасын. Революционнөй мор’акјас бостөны радиостанцијаа војеннөј порт да выл Адмиралтејство, штабса руководашщөј ужалысјасөс арестуйтөмөн.

2 час да 35 минутын. Вөсөб рабочөјјас да салдатјас депутатјас Петроградскө советлөн заседаније. Ленин вөчө доклад советјас властлөн моҶјас јылыс.

4—5 часасын. Војенно-революционнөй комитет ыстө временнөй правителстволы ультиматум сдәјтчыны 6 час 20 минутын.

9 часын. Петропавловскөј крепостсаң да „Аврора“ крејсерсаң сетөны орудијејасыс предупредителнөј холостөј лыјөмјас.

10 час 45 минутын. Вөсөс рабочөјјас да салдатјас депутатјас советлөн Ставрополијаса сјезд.

11 часын. Заводитчө Петропавловскөј крепостса да „Аврора“ крејсера орудијејасыс Ҷимнїј дворец лыјлөм.

Војнас. Краснөј гвардија, революционнөй мор’акјас да салдатјас осаждајтөны Ҷимнїј дворец.

2-дә час гөгөр војын. Ҷимнїј дворец бостөма.

2 час да 30 минутын. Временнөй правителство шленјасөс арестуйтөм.

Белөј террор

ЈОРТЈАСЛЫ

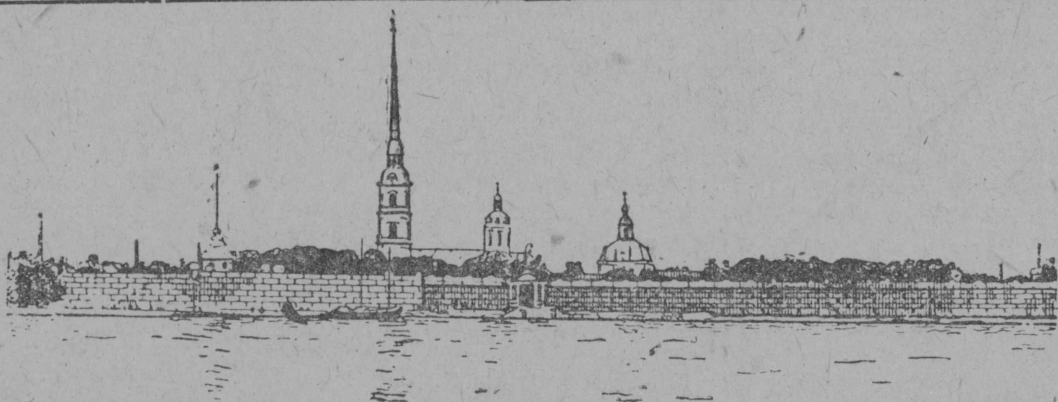
Сона јортјас, нөшта колі овны некымын час. Бодрөја мунам кувны, сознавајтөмөн, мыј вөла вылын колісны јортјас, кодјас воҶө ужалөны, да мыј великөј делө матысмө торжествөд.

Јанка Безбожныј.

ИВАНОВ-ГӨТЫРЫСЛЫ

Ме спокойнөј, і сөмын өти менам те динө зев ыжыд просба: ло чорыдөн. Мыј көт оз ло,—ең шөгсы. Кор делөјас решајтөсны пушкајасөн да штыкјасөн, кыв-јасөн делөлы он отсав.

Иванов.

Ҷимнїј дворецлы паныд, Нева берег вылын, сулалө Петропавловскөј крепост, кодї дас војасөн сістис аслас качематјасын, царјаслөн приказ сертї, заключоннөјјасөс, кодї жагөдліс, пөдтылис аслас каменнөј мешөкјасын революционерјасөс. Ҷимнеј дворец штурмујтан лунө Петропавловскөј крепост, кодөс вөлі Војенно-Революционнөй комитет приказ сертї зајмитөма Краснөј гвардијадең, востис аслас орудијејасыс бї дворец куза, көні заседајтис временнөй правителство.

Эксплоатаціја бырбдём, свободнөй, зажіточнөй олом ужалыс јөзлы—со ітогыс мјан Октабрскөй револуціјалөн!

(ВКП(б) ЦК лозунгысы)

СӨВЕТСКӨЙ ВЛАСТЛӨН ВЕЛІКӨЙ ПОБЕДАЈАС

МІЈАН АБУ БУРЖУАҢІЈА

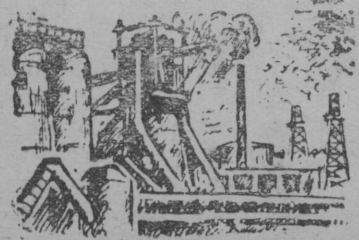
Сөветскөй власт војасө нем кежлө бырбдөма Сөветскөй Сојузын буржуаҗія. Оні мјан рөһналөн населенјес состоітө 34,7 прөцент рабочјые да служашщјые, 55,5 прөцент колхозныкјасыс да кооперіујтөм кустарјасыс да ремесленнїкјасыс, 5,6 прөцент крестана-өтқаолысјасыс (кулакјастөг) да кооперіујтөм ужалыс јөзые, кустарјасыс да ремесленнїкјасыс да 4,2 прөцент пенсионерјасыс, арміяыс да велөдчысјасыс.

НАРОДНӨЙ ДОХОД

Сөветскөй Сојузса став доходлыс 99,1 прөцентө составлајтө социалистическөй народнөй овмөслөн доход (фабрикјас, заводјас, колхозјас да совхозјас).

ИНДУСТРИАЛНӨЙ СТРАНА

Продукціја лөдөм куза мјан промышленност 1936-өд воын зајмітис первој места Јевропаын да мөд места мірын (Америка бөрын).

1936-өд воын сөветскөй промышленност лөдс продукция 80,9 мільярд шайт дон.

Комі АССР-са промышленност 1936-өд воын лөдс продукция 66 мільон шайт дон.

СССР-СА РАБОЧӨЈЈАСЛӨН БЛАГОСОСТОЈАҢІЈЕ

Первој пјатлетка војас чөжөн рабочјјаслөн воса шөркөд уждонис содс кыкпөв; мөд пјатлеткаса нөл воин крупнөй промышленностса рабочјјаслөн да служашщјаслөн воса шөркөд уждонис воис 2 862 шайтөз.

ОБРАЗОВАҢІЈЕ ВҢЛӨ ПРАВО

Замечательнөй школајасын 1936—37-өд воын ставыс велөдчө 38.335 морт.

Царскөй Россияын 1914-өд воын ставыс велөдчылыс 8.137 сурс морт.

1936-өд воын Сөветскөй Сојузын образованіе вьлө рөскодүјтөма 13.461 мільон шайт. 1925-26-өд војасын вөлі рөскодүјтөма ставсө 559 мільон шайт.

Комі АССР-ын 1937-өд воын ставыс велөдчө 59.960 морт. Вьдөма өдм народнөй образованіе вьлө 26.117,3 сурс шайт.

ТАҢІ ШУИС СТАЛІН

„Мјан ез вөв сөд металлургија, страна индустриализацијалөн подулыс. Мјан өні ем сїјө.

Мјан ез вөв тракторнөй промышленност. Мјан өні ем сїјө.

Мјан ез вөв автомобилнөй промышленност. Мјан өні ем сїјө.

Мјан ез вөв станкостројеніе. Мјан өні ем сїјө.

Мјан ез вөв серјознөй да совремјоннөй химическөй промышленност. Мјан өні ем сїјө.

Мјан ез вөв збыл да серјознөй промышленност совремјоннөй вьзму овмөсын ужалан машинајас вөчөм куза. Мјан өні ем сїјө.

Мјан ез вөв авиационнөй промышленност. Мјан өні ем сїјө.

Электрическөй енергија вөчөм куза мї сулалім меҗса бөрја местаын. Оні мї петім меҗвоҗа местајасыс өтї местаө.

Мјан вөлі сөмын зїк өтї угольно - металлургическөй база—Украинаын, кодөн мї сөкыда справлајтчїм. Мї шедөдїм сїјөс, мьї не сөмын кыпөдїм сїјө базасө, но лөсөдїм нөшта вьлө угольно - металлургическөй база—Асыввылын, кодї составлајтө мјан страналыс гордөст.

(Сталін јортлөн „Первој пјатлеткалөн ітогыс“ докладыс. 1933-өд во јанвар 7-өд лун).

Некущөм пөщада враҗаслы!

Мјан рөһнаөс кычалөны капиталистическөй странајас. На пөвсыс меҗса лөк враҗасыс—рытыввылын фашистскөй Германия да асыввылын империалистическөй Японїја. Најө луныс-лун дастөны Сөветскөй Сојуз вьлө—став мїрса ужалыс јөзлөн өтечество вьлө—војеннөй ускөдчөм. Медым пөртны оломө тајө могјассө, најө ысталөны мјан странаө шпионјасөс, вредїтелјасөс да мортвьысјасөс. Најө вербујтөны мјан странаын асыныс агентјасөс социализмлөн враҗасыс—троцкистјасыс, бухарїнецјасыс да буржуазинөй националистјасыс. Тајө народлөн подлөй враҗасыс тьрвьјө сдәйтчїсны јапоно-немецкөй фашизмлы.

Револуціјалөн вернөй страж—Наркомвнуфел пасвартїс да бырбдїс тајө шпионјасөс.

Сөветскөй народ ез сеты і оз сет некущөм пөщада рөһнаса ізменнїкјасылы. Најөс лөб бырбдөма помөз, кьзї бешенөй понјасөс.

EdUARd ГАНС

Была Сталинөс, долыд нем

Помтөм пармаын кыпид гор. Гора сьлө сен ју і шор. Кыпид нумынөс вьз і му— Оз-нын лычкы сен сөд лок ру. Сьла пармалыс долыд шуд, Сьла, верзө кьз паскьд луд, Сьла долыд колхознөй нем, Кодї шондїкөд муса мем.

Некор шудлунсө мырсыс морт Мјан пармаын ез төд војт: Мырсеіс немсө—кокыс кьп, А сьдөм шөг вөлі—оз мын. да! Пеж—ваҗса оланног, Сек мырсыс јөзөс пөсїс шөг, Сек Латкїнјаслөн тьис гьд, А гөл војтырлөн—чїнїс лыд.

Сек бура олїс Мїгїт Паш, *) І став озыр—буржуј класс, А код вөлі мырсыс, гөл— Налөн сїва кїсөс сөл. Но ез вөвлы некор сїз, Мед арын, кор ез чөвтывлїз.— Пырк воїс кад, і прух і прах Сек лоїс ставнас озыр класс!

І мјан сетїс Гөрд Октабр Вьл, шуда нем і долыдлун. І мјан сетїс сек Октабр Бур дөна пас і шоныдлун. І өні олам, вьдөд, со, І зорїчалам кьзөд во. Вьд парма і тундра шөр, Сьлө нїја і козпу вөр.

Помтөм пармаын кыпид гор, долыд шумынөс ју і шор, Шондї нумаөс вьз і му— Оз-нын лычкы сен сөд лок ру. Сьла пармалыс долыд шуд, Сьла, верзө кьз паскьд луд. Сьла Сталинөс, долыд нем, Кодјас сөломса другјас мем.

Сталин, мјанлөн мудрөй вожд, Көзды тундра ыстїс гөж, Сетїс мырсысөлы шондї свет, Зумыш пармаө быдтїс цвет; Комї мырсысөлыс мырдыс нарт, Вөчїс шоссејас—шылым карт, Вөчө көрттујас сетө вөв Сталнөй гриваон,—пукьы, сөв,

Тїман кр'аж вьлө, лола—көр Көні ветывлїс, шөгїс вөр, Сталин стрөїтїс—Чїбуј кар, Кысан шыбытчө свет і жар. Тундра мыш вьлө, карлык рос Көні быдмывлїс, ветлїс ош, Сталин стрөїтїс ізшом кар,— Цветөн пастөдїс зумыш ар.

Вешїс өн воҗыс кьмөр—руд, Сталин мјанлы сетїс шуд,— Ербөд голдөстө, соловей, Сталин сыланкьв сетїс вөј **) І көн зорїза мїча мылк Сетчө асылын пөта бьлк, І сен сьла (став мїрыс кьв!) Кы пьд гора вьлө сыланкьв;

Помтөм пармаын кыпид гор, долыд шумынөс—ју і шор, Шондї нумаөс вьз і му— Оз-нын лычкы сен сөд лок ру: Сьла пармалыс долыд шуд, Сьла, верзө кьз паскьд луд, Сьла долыд колхознөй нем, Кодї шондїкөд муса мем.

Сьла Сталинөс, мјан код Сетїс кокулө крепид под, Сетїс вөвлытөм урожај, Шонтїс сьвлытөм јя крај. Сьла: Сталин! Те, мјан, ов, Могучөй горнөй, те ор'ол, Те мјан ставыс меҗбур цвет, Те мјан југьд шондї свет!

Ськтывкар, 2—13-X 1937 во.

*) Мїгїт Паш—Јемваса купеч, сьлөн вөлі кьк парөход.

**) Вөј—кыпид, мїча.

МІЈАН РӨҢІНА

Помтөм паскьд да муртавны позтөм вьнјөра Сөветскөй Социалистическөй Республикајаслөн Сојуз. Паскьдөс да озырөс сьлөн мујасыс. Помтөмөс сьлөн озырлунјасыс. Мјан велікөй рөһналөн ем ставыс мьї колө сїјө промышленностлы, вьзму овмөслы да ставнас народнөй овмөслы воҗө развьвајтчөм вьлө.

20 во-нїн, кьзї абу сөсөа убогөй дакорьсөлыс Россия. Сь пыфдї ем вьнјөра, обїлнөй индустриалнөй җержава, кодї сулалө кьзї мајак да аслас јүгөрөн да зорїчалөмөн індө туј став мїрса ужалыс јөзлы, кьпөдө наын решїмөст да воодушевляјтө најөс фашизмкөд да капитализмкөд тьш вьлө.

Мї Сөветскөй Сојузса граждана гордїтчам асланым прекраснөй странаөн. Мјан странаын бырбдөма мортөс мортөн експлоатїрујтөм, бырбдөма националнөй нарвїтөм і тьрїс-нїн кьз во, кьзї советскөй странаса став гьрыс і пөснї народјас, на пөвсын і мјан комї народ, стрөїтөны коммунизм.

Мјан Краснөй Арміја не-сокрушїмөй вьн. Сїјө сулалө мјан границајас вьлын да вьзө мјанлыс мїрнөй ужнымөс. Мјан вьнјөра сөветскөй индустрија вооружїтїс Краснөй Арміјаөс первокласнөй војеннөй техникаөн—танкјасөн, самолөтјасөн, пушкајасөн.

Вөвлытөм гьрысөс победајасыс социалистическөй государстволөн, а меҗса ыҗыдыс на пөвсын сїјө, мьї мјан странаын тьрвьјө да бергөдчытөм вьлө стрөїтөма социализм.

Гөдны позтөмөз веҗкїс мјан страна, веҗкїсны і јөз, кодјас веҗкїсны страналыс чужөмсө. Кыптїс налөн культурностыс да жїзненнөй уровеныс. Луныс-лун вушјөны граҗјасыс умственнөй да физическөй ужјас костын. Вьзму овмөсса уж лоїс индустриалнөй уж разновїдностөн. Сөветскөй народ стрөїтїс классјастөм социалистическөй обшчество—социализм да стрөїтө тьрвьјө коммунизм.

Став тајө гьрысыс гьрыс победајассө шедөдөма коммунистическөй партија вескөдлөм улын. І став тајө победајаснас мї обязанөс меҗвоҗ Ленинлыс җелөсө гениалнөја продолҗајтыслы, мјан велөдыс-лы да батлы, став мїрса ужалыс јөзлөн вождлы—велікөй Сталинлы.

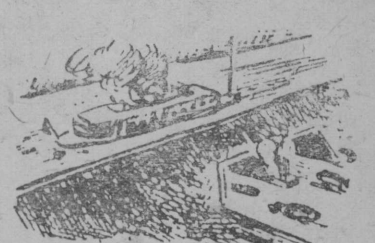
СӨВЕТСКӨЙ ВЛАСТЛӨН ВЕЛІКӨЙ ПОБЕДАЈАС

ВЫНЈӨРА СӨВЕТСКӨЙ ГОСУДАРСТВО

СССР—уна националностјаса государство. СССР-са населеніе—сїјө уна дас племенајас да народјас. Ставныслөн налөн ем асланыс националнөй култура.

Кьз воин корьсөлыс Россия местаө лоїс вьнјөра Сөветскөй государство, кодї сьрјө запасјас сертї бостїс мїрын меҗвоҗа местајасыс өтї места да кодөс тьрвьјө обшчїтөма социалистическөй стрөїтелство воҗө развьвајтөм вьлө став колананас.

МОСКВА—ВОЛГА КАНАЛ

1937-өд воин помалөма грандїознөй сооруженїе Москва—Волга канал кодї јтө Волга ју Москва јүкөд.

Оні Волга вьвтї ветлыс суднојас кутасы воны Кремл стенајас дїнө.

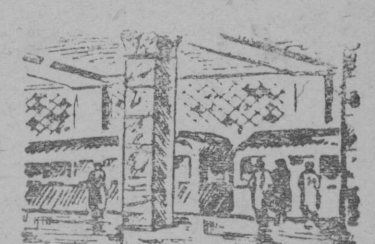
КЛУБЈАС

1937-өд воҗ Сөветскөй Сојуз паста востөма 80.946 клуб, лыдфысан керка да бїблөтека. Царскөй Россияын 1914-өд воин најө вөліны ставыс 222.

1937-өд воин Комї АССР паста лыдфысөд 237 клуб, лыдфысан керка да бїблөтека. 1936-өд воин востөма комї националнөй театр.

МЕҒВОҒА МЕТРО

Сталинскөй пјатлеткајас војасө Москваын стрөїтөма меҗвоҗа метрополїтен. Отделка, мїчлун да удоество сертї сїјө мїрын первој метрополїтен. Реҗыд помасас мө-дөд өчерөд стрөїтөм.

КҢЫГАЈАС ДА ГАЗЕТЈАС

1936-өд воин СССР-ын лөдсыс став газетјаслөн развөј җражыс вөлі 37.971 сурс екземплар. Сїјө-жө онас лөдөма 571,1 мільон екземплар кнїга. Газетјас СССР-ын пөтөны 69 кьв, вьлын, а кнїгајас—СССР-са народјаслөн III кьв вьлын.

Мијан вöсна батјас мынтасны

„Дејли Уоркер“ англискөј газетаса корреспондент висталд:

„Барселонаса öти ремесленнөј школаын сизим велдчыс, 14—15 арбса четінкајас, рабочөјјаслөн челаф, шыбчисны гарнизонса начальник дінө најдс народнөј армијаф примітөм јылыс корөмөн. Четінкајаслы вöли öткажитөма: најд нöшта вывти-на томдс, оз вермыны терпитны фронтөвөј олөмлыс став сөкылдунјасдс. Огорчитчөм челаф решитисны асыныс желанијесө век-жө пöртны олөмд. Најд мунисны вокзал вылө, гусөн пырисны доброволецјас тыра вагонјасдс. Ноксгөн челафдс ез кравны. Најд воисны Уеска рајонса передовөј позіціјасдс.

Најдс нуөдисны полкса командир дінө. Војутан инис уберитчөм јылыс категорическөј приказлы вочакывжөн најд кутисны вескыда умолајтны колны најдс војскакөд. Командир сетис налы уж перевязочнөј пунктын. I колд вöли аззыны, кушдөм самоотверженностөн ужалисны тајд сизим четінкаыс. Најд корисны медса сөкыд да кывкутана заданијес.

Октябр 4-өд лунлы паныда војын, иностраннөј легионса салдатјаслөн свирепөј атака дырји, сизим пöвсыс öти, Игнасио Гарпи сурис пленд. Асјадорыс сјјөс лылісны мукөд пленнөј республиканецјаскөд.

Лылдөм возвылас сјјө аззіс мужество гордны:

— Солој фашистскөј мортвицејасдс! Мијан батјас мынтасны мијан вест!..

Најомнөј салдатјас взводлөн залп ордис сылыс горддөмсө“.

РУБЕЖ САЈАССА ТОМЈÖЗ ОЛÖМ ЈЫЛЫГ ЛЫДПАСЈАС ДА ФАКТЈАС

● Германскөј рабочөјлөн вова шöркод уждонис 1936-өд воын, вооруженијес лихорадочнөја дастөмдөн кыптөм конјунктурнөј подјом вылө виэөдтөд, чинис 256,53 марка вылө, мөд ногөн-кө 18,1 прöцент вылө 1929-өд вокдө öтластятөм верти.

● Италијаын 1937-өд вова первој 4 төлыөдн кулөмјас колан вокдө öтластятөм верти сөдис 26.515 морт вылө.

● Англијаын общеобразовательнөј школајасын велдчысјаслөн лыдыс чинис 7.800 сурсан (1913-14—öд воын) 7.240 сурдөз (1933—34-өд воын).

● Америкаса Соједионнөј Штатјасын лыдысөвд 4 миллион сајас челаф 9 арбсыс гырысжык, кодјас оз кужны ни лыдысны, ни гижны.

Комі комсомолец

Рихард Гјуттг

Ыжыд, мрачнөј турмадн вöчисны Германиядс фашистскөј правителјас. Најд жестокоја расправлајтчыны фашистскөј стројдн став недовольнөјјаскөд.

Но бесчеловечнөј террор ез повзөд ужалыс јөз делд вöсна возымунис боејецјасдс—коммунистјасдс да комсомолецјасдс. Подполјейн, фашистскөј ишчекајасыс зөбсөдөмдн, быд лун асланыс свободадн да олөмөн рискујтөмдн, најд нуөдөны воэд асыныс ужнысө.

Најд пыс öти—Рихард Гјуттг. Сјјө ужалис Берлинын, асыввыв частса öти рабочөј рајонын. Ловкөја да повтөг штумовикјасыс заставајас обходитөмдн, сјјө разөдис листовкајас, чукөртис том рабочөјјасдс да виставлис налы збылсө фашистскөј зверјас јылыс.

Но 1934-өд воын фашистјас вермисны кыјны Рихарддс. Сјјөс вöли пуксөдбма „Колумбијахауз“ турмад, кодлөн туремшикјасыс вöли торја төдчөны асланыс

зверствојасдн весиг фашистскөј Германияын.

Кушдөм сөмын изошроннөј пыткајасдн да мученијесдн ез мучитны најд хішнөј лапајас улө сурөм том революционердс! Но кыд көт ез істазайтны најд Рихардлыс телдсө, духсө сылыс чегны најд ез вермыны.

— Сјјө, мыј ме аззыли „Колумбијахаузын“,— висталис суд вылын Рихард Гјуттг,— нöшта ыжыджыка јонмөдө менсим көсјөм лоны помөз коммунистдн. Менсым телдө ті верманныд вины, но менам дух век-жө лоас накөд, кодјас вöчасны мынтысөм тіјанкөд.

Сылы вöчисны смертнөј приговор.

Приговор бöрын Гјуттгдс вужөдисны Моабит турмад. Заклучоннөј вылын ізфөвајтчөмдн, турмаса началник јуалис сылыс:

— Ну-с, Гуттг, мыјно öни?

Рихард повтөг вочавізіс: — Мыј колдө лоны? Менам башка усас, но партија колас овны воэд.

Ху Лан-шен

Китајса комсомолецјас, том рабочөјјас да крестана сватөја виэөны Китајса революціја том герој комсомолец Ху Лан-шен јылыс памөт.

Ху Лан-шен вöли Китајса комсомол Централнөј Комитетса шлендн. Опасностјас вылө виэөдтөд, полицескөј ишчекајасыс прөслеудјтөм ловкөја избегајтөмдн, сјјө ассө жалиттөг нуөдис комсомолдн сылы сетөм уж, котыртис том јөзөдс, виставлис том рабочөјјаслы да крестаналы, кодјас налөн врагјасыс да кыд колд накөд тышканыс.

Но 1934-өд воын Ху Лан-шен сурі полиціја лапа улө.

Ху Лан-шен вöли јона төдчана комсомольскөј работник, і сы вöсна полицескөј понјас пуктисны

став выннысө, медым чегны сылыс воласд, заставитны öткажитчыны аслас убежденијесыс. Најд вөзјисны Ху Лан-шенлы кырыманы Китајса комсомолецјас дінө шыбчөм, көни сјјө öткажитчис ескө коммунизмыс. Сы пыдди көсјысисны колны сјјөс ловјөн.

Ху Лан-шен решителнөја отвөргнитис тајд наглөј вөзјөсө. Секи сјјөс подвөргнитисны медса сөкыд, медса мучителнөј пыткад. Но і сјјө ез вермы отсавны. I секи полиціја мунис медбөрја средство вылө. Сјјө шуис Ху Лан-шенлы, мыј сјјө-кө оз сетчы да оз кырмав шыбчөмсө, то лөд вöма сылыс батмамсө.

Ху Лан-шен коліс стојкөјдн да непреклоннөјдн. I палачјас пöртисны олөмд

ТОМЈÖЗ КЫПÖДЧÖ, ТЫШ ВYLÖ

Том рабочөј Меј Ши-чунөс вöли вöма јапонецјаслөн агентјасдн сакон фабрика вылын Шанхајын 1936-өд во заводитчигөн сыыс, мыј арестујтисас шуис: „ме тышкаси кыд доброволец јапонецјасы паныд 1932-өд воын. Сјјө вöли медса шууда лунјас менам олөмын!“ Сылөн нисмыс лоис знамјадн шанхајскөј рабочөјјаслы антијапонскөј тышын. 20.000 морт тајд преступленијеслы паныд прөстестујтөмдн објавитисны стачка. Забастовкајаслөн гы пыр быдмис, і декабр төлыс кезлө сөмын öти Шанхајын 100.000 рабочөј участујтисны антијапонскөј забастовкајасын.

(„Синвөбао“ газетисы, 1937 во.)

Челаф—геројјас

Испанијаса коммунистическөј партијалөн газета „Мундо Обреро“ висталд фікөј расправа јылыс, кодсө вöчисны фашистјас Посадосын да Галма сөль Риоын, көни вöли вöма кык сурс мортөз—старикјасдс, нывбабајасдс да челафдс. Челаф вылын расправасө фашистјас вöчисны тащөм ногөн: куталисны сін улө усөм лөбд обыскјас дырји сурөм челафјасдс да шуисны налы: „Салут“. Унадн челаф, роднөј кывлы радлөмдөн вочавізісны: „Салут“ да лептисны вылө шамыртөм кулакјасдс. I сјјө жестыс—народнөј фронтлөн салут—сувтис налы олөм донис. Челафдс виалисны ружје прикладјасдн, сущөдлісны шыкјасдн, лылісны револьверјасыс.

* * *

Казнитөм бöрын Гјуттг јортлыс шојсө долженөс вöли нуны Шарлоттенбургенштрассе куға. Рабочөјјас возжык төдмалисны, мыј сјјө улчөдыс кутасын нуны пөгінитөм революционерлыс шојсө. Опасностыс повтөг, уна сурс антифашист петисны улча вылө, медым сетны медбөрја долг отважнөј борецлы. Наэдн нуисны горт улчајас куға. Лөна судалисны рабочөјјас да работнијас. I друг сјјө лөнас кыліс нывбаба гөлдс:

— Рот фронт, Гјуттг јорт! Фашистјас виисны те нө, сы вöсна мыј те тышкасын мијан вöсна.

I гөрт вылө усис гөрд гвоздикыс, сөд лөнтадн көрталөм букөт.

Ставыс сјјө лоис сөщөм вичыстөг, мыј полицескөјјас первоја минутас воисны да немтор ез вермыны вöчны. Гјуттгдс зөбөм лоис фашистскөј мортвицејасы паныда демонстраціјадн.

...Алжубіјере сиктын фашистјаслөн „Легион смерти“ арестујтис 13 четінкадс, кодјасдс мыждис „непријателкөд сношеніе кутөмын“. Челаф ез отрицајтны фашистскөј мјатежикјас дінө асыныс враждебностсө. Челафдс көрталисны ставнысө öтлаф, кискалісны бензіндн да öзтисны.

Та јылыс висталд французскөј писател Жорж Сорја:

— Ми пырам сиктө, кодсө сөмын-на еновтөма фашистјасдн. Керкајас динын тупласөны челафдн да подростокјаслөн шојјас. Не-человеческөј пыткајасдн іскажитөм најд чужөмјас вылын кынмөма страдајтөмлөн да дојмөмлөн сөщөм выраженіе, мыј зрелищөыс кажитчө галлуцинаціјадн. Мыј вöчисны тајд челафыс? Најд вöлины пионерскөј, комсомольскөј да соцмольскөј организацијасса том шленјасдн. I најд кулісны свобода вöсна. Кор најдс пытајтисны,— сјјө висталисны меным сиктса олысјас,—најд горзисны: „Солој фашистјасдс! Мед олас республика!“

РУБЕЖ САЈАССА ТОМЈÖЗ ОЛÖМ ЈЫЛЫГ ЛЫДПАСЈАС ДА ФАКТЈАС

● Націјајас Лигалдн јона чинтөм даннөјјас серти, капиталистическөј странајасын öни лыдысөвд 6—7 миллион „лишнөј јөз“, том ужтөмалысјас.

● Италијаса предпријатјесыс, мастөрскөјјасын да магазинјасын том рабочөјјас да ученикјас ужчалдны 15—17 часдн сутки.

● Польшаын фашистскөј војеннөј пресса оз-нин вермы зөбны томјөз зонвизалунлыс угрожајтан состојаніјесө. „Польска збројна“ газет 1937-өд вова мај 20-өд лунд гижө: „зонвизалунөмөл состојаніе јылыс петкөдлөны призывнөј комиссијасдн нуөдөм медицинскөј обөледованијелдн резултатјас“.

Великöй Октабрскöй социалистическöй революцијалөн ровесникјас. Најö олöны шуда, гажа сталинскöй эпоханы. Навы таво тырис 20 ар, и таво-жö најö кутасны мед-вочасыс участвуютны Верховнöй Советö бöрјасымјасын. Фöтöмок вылын: Вöчнса среднөй школыс велöдчысјас (шужа вылас) А. Канов, Ф. Морозов, Је. Белајев, С. Ба-жуков, М. Лушков, Је. Палшина, (вескыдвылас) В. Парначев, М. Цыпанов, Г. Чередов, Фихонова, Голосов да Семенчин жортјас. Монтаж Пельмеговлөн.

ССР Сојузса оборона куза Народнöй Комиссарлөн Страналөн достојнöй ныв

ПРИКАЗ 243-öд №

1937-öд вова нојабр 7-öд лун. Москва кар.

(Пом. Заводитчöмсö вöзд 1-ој листбокыс)

народ фашистскöй бандатнуснöй предателство вы-ло. Народлөн врагјаслы абу места честнöй советскöй му вылын. Став кадга дорыс топыджыка Советскöй Сојузса народјас то-лöдчысны **ЛЕНИН—СТАЛИН** партија да Советскöй Правителство гöгöр.

Жортјас, тышкасöмлөн да победајаслөн став тајö кыз во чöжнас мијан советскöй мулөн вернöй да стојкöй стражөн, став му вылын мирлөн неизменнöй да постојаннöй стражөн вöли дајем мијан славнöй Рабоче-Крестанскöй Краснöй Армија. СССР-са народјас кышчалöны сјöс радејтöмөн да мамкод тöждысöмөн.

Воыс-во быдмö да јонмö мијан вынјора Рöдиналөн боевöй выныс. Перво-класснöй боевöй техникаөн вооружитöм да военнöй искуство бöрја кыв сертö велöдөн Краснöй Армија важөн-нын лоис вынөн, кодкöд оз вермыны не лыдфысны мијан и лок и пинтöм врагјас да недругјас. Быд лун Краснöй Армија, сылөн став личнöй составыс демонструјот аслас Рöдина динö, Советскöй Правителство да Коммунистическöй Партија динö ассыс беззаветнöй радејтöм да ломтöм преданност.

Кыз некор јонöс да некодөн жугöдны вермытöмс радјасыс Рабоче-Крестанскöй Краснöй Армијалөн. Боевöй да политическöй лодготовканы отличнöй ус-пехјасыс, самоотверженнöй ужыс, асланыс воинскöй долглы верностыс уна сурс боецöс, командирöс да политработникöс, инженерöс да техникöс пасјöма Советскöй Правителствоөн высшöй наградајасөн—ССР Сојузса орденјасөн. Краснöй Армија составын öни емöс народлөн уна дас медбур нијан—Советскöй Сојузса геројјас. Најöс тöдö, на-öн гордичö став мијан страна. Најöс радејтöны, на сертö равнајтöны став

боецјас, став команднöй да началствујущöй состав. Красноармејец, командир да политработник жортјас!

Тöдвылын кутöй, некор ен вунöдöй Сталин жортлыс предостерегајтан кывјасö сы жылыс, мыј враг вичысö сöмын удобнöй случај, медым ускöдчыны Советскöй Сојуз вылö, локны войнаөн мијан рöдинаса народјаслы паныд.

Советскöй страна предел-јас сајын ипјалö-нин войналөн би. Абиссинија, Испанија, Китај—со вова агрессијалөн да интервенцијалөн жертвајасыс. Со странајас, кодјасöс шыбытöма истребительнöй, варварскöй война бид. Фашизм грöчитö вöркетан войнаөн став народјаслы, став мирлы. Фашистскöй клкушайас шöкыда, лöсала-на и лöсавтöма, грöчитöны большевикјаслы, Краснöй Москвалы, бахвалитöны асланыс доблестјасөн да вынөн. Тајö и ем мијан классöвöй врагјаслөн, кодјас лун и вој дастысöны ужалыс јöзлөн страна вылö, мијан Рöдина вылö ускöдчиг кеж-лö, бешеннöй, но жынвыјö вынтöм скöрлун петкöдчöм-јасыс öти петкöдчöм. Война öзтысјас лавзöм да нырјас-сöмјас вылö ми вочавиҗам: война ми огö кöсјöй, но войнаыс ог полöй да война кежлö дасöс.

Ми жугöдим да бырöдим фашистскöй бандас мијан странаыс да сјöн öктöдим иноземнöй врагјаслы налыс подрывнöй ужсö. Но фашистскöй разведкајас да на-

лөн троцкистско-бухаринскöй агентјас ез пуктыны отравитöм öружыенысö. Најö и воö кутасны мöдö-давны мијан странаö шпи-онјасöс, диверсантјасöс, вредительјасöс да мортвыс-јасöс.

Визöдöй сусжыка социализмлөн врагјас коварнöй нырјасöмјас бöрса, дасмын-даалбј ассыныд бöител-ност!

Ужалöй кјаснытö пук-тывтöг Краснöй Армијалыс боевöй вынјорсö воö со-вершенствуютöм да јонмö-дöм вылын. Велöдчöй, овла-девајтöй большевизмөн—тајö прекраснöй, безотказнöй öружыенас, велöдöй да тыр-выö овладевајтöй марксизм-ленинизм революционнöй, ставсö побеждајтыс уче-ныјеөн.

Поздравляјта мијанлыс славнöй Рабоче-Крестанскöй Краснöй Армијаöс Великöй Октабрскöй социалистическöй революцијалы 20 во тырöмөн!

Мед олас вынјора советскöй народ!

Мед олас славнöй, непо-бедемöй Рабоче-Крестанскöй Краснöй Армија!

Мед олас героическöй Всесојузнöй Коммунистическöй Партија—**ЛЕНИНЛӨН—СТАЛИНЛӨН ПАРТИЈА!**

Мед олас мијан Великöй **СТАЛИН!**

Маркс — Ленин — Сталин знамјас улын воö, выл победајасö!

ОБОРОНА КУЗА НАРОДНÖЙ КОМИССАР СОВЕТСКОЈ СОЮЗСА МАРШАЛ К. ВОРОШИЛОВ.

МЕ БЫДМИ ШУДА СТАЛИНСКÖЙ ЭПОХАЫН

Велöдча ме 10-öд клас-сын, регыд-нын лоа сред-нөй образованија мортөн. А öд меным сöмын-на 16 арöс.

16 арöс. Сиз-кö ме ег тöд-лы ни стражникöс, ни урад-никöс, ни приставöс. Ме быдми шуда сталинскöй эпо-хаын.

Мијан ем школа, клубјас,

библиотекајас. Ме верма-лыдфыны меным колана-лубöй кыга, ме јона инте-ресујтча классикјасөн. Уна кыга-нын налыс лыдфи. Вет-львлз театрö, визöда кино-филмјас.

Мыј нöшта ас жылыс вис-тавны? Олам бура, велöд-чам, гажöдчам. да нöшта со мыј. Ме јона интересујт-

Лиза Малыгинаöс тöдöны колхозын, да и не сöмын колхозын, кыз колхозса знатнöй мортöс. Сјö лы-тысыс Фентуков сиктöвет-увса Сталин нима колхозыс. 13 мöс сјö кын. Плансö тыртис 120 прöцент вылö-нын.

— Лöсыд ужавны,—вис-талö ачыс Лиза.

Лöсыда, гажаа олö сјö, сталинскöй эпохалөн шуда том ныв. Сјö томжык-на Октабрлөн ровесникјасыс. Ез тöдлы сјö нывбабас-лыс важса öкыд, најт, ку-рыд олöмсö. Ез тöдлы сјö шыгјалöм да царскöй чинов-никјасыс произвол.

Лызалөн таво ем-нин 420 трудодең. Сјö бостö ас-пай вылас 50 пуд гöгöр-нан, 630 шајт сајас сöм, сыыс кынзи картофель, ка-пуста да с. в.

Лиза мөвпалö оз сы жы-лыс, лöб оз сылөн аски уж, лöб оз сылөн аски со-јан. Сјö ставыс сылөн ем. Сјö мөвпалö мича паскöм жылыс. Сјö мөвпалö театр, кино, кыгајас, газетјас жы-лыс.

Рыт. Пызан сајын Лиза

МАША ПОПОВА

Маша Попова Пожöг-сиктса гöл крестанилөн ныв. Велöдчис первој шу-пöда школыан, а ШКМ-ын велöдчыны помöз ез вер-мы—гортса омöл условије вöсна лоис петны воз. Но велöдчöм жылыс мөвпалöм сјö ез еновт.

Недыр мысгö Маша леч-чö Кулöмдинö тракторист-јасöс велöдан курсјас вы-лö. Велöдчыны сöмын от-лично вылö—сетö сјö кöс-сöм. I сјöс пöртö олöмö.

ча советскöй јöз подвиг-асөн. Ыжыда волнужчöмөн ме следитö Водопјановјас, Чка-ловјас, Громовјас лебалöм бöрса. Сешöм геројјасыс вермöны лоны сöмын мијан странаын, кöни сетöма по-занлун быдöнлы развивајт-ны ассыс талантјасö да способностјасöс.

Мысова.

лыдфö газет.

— Лиза те пыр лыдфан газетјасö?—жуала сылыс.

— Серт-жö.

— А киносö радејтан?

Вочакыв пыдфи жуалö:

— Те визöдлин „Чапајев“ кино? Збыл-öмöй Анкаыс вöли сешöмөн, кушöмöм петкöдлöны филмас?

— Серт, збыл.

— Со јöзыс! Ме радејта ветлыны кино. Јона радеј-та. Сени петкöдлöны сешöм јöзöс, кодјас оз жа-литны ассыныс олöмнысö, ковмас-кö сетны сјöс рö-дина вöсна. Ме пыр мөвпа-ла лоны Анка кодөн. Ге-роинаөн.

Солыда овсö сылы. Сы-лы вова воö вылö пас-кыд југыд туј. Оз прöста-сылөн куслытöм гажөн ви-зöдны синасыс. Солыда, гажа олöмыс сылөн оз вошлы вомдоргыс нумыс.

Но сјö ковмас-кö дас и пуктыны ловсö сјö шуда, гажа олöм вöснаыс. Оз сет сјö некодлы мырдыны Сталин жортөн, большевик-јас партијаөн сетöм шуда да гажа олöмсö.

Г. Попов.

Тракторыд-öд абу прöс-тöй кöрбкка. Сени ем уна-часть, ставсö колö тöдны. I Маша тöдмалö. Сјö бура велöдчис трактор. Курс по-малигөн сылы шуисны:—велöдчин бура и ужав доб-лестнöја.

Пукалö Маша трактор вылын. Јурас мөвп—важны авариятöг состав улыс катшшеöз. Воын кöкжамыс километра. Кыззысö, Маша, мотор ужалан шыб, мед ставыс-жö ладнö.

Оз овлыны аварияјас Ма-шалөн. Сјö радејтö ассыс тракторсö и ужалö бура.

Маша,—бур стахановка, активнöй комсомолка. Таво бостис кыскыны 40 сурс кубометра вöр. Сјö обкоммолса шлен.

Пашко Толөј.

Аттö велікөй Сталінлы

Гор'кія нима Москваса культура да шөйтчан Центральнөй паркын востöма Народжаслөн самодөятөлнөй искусстволыс Велікөй Пролетарскөй Революциялы сїём Всесоюзнөй выставка.

Снимок вылын: „Піонерлөн лагерыс воём“.

Скултпура Б. Музыченколөн.

Лөсыд да гажа налөн олөмыс

Гажа да лөсыд олөмыс Кулөмдинса фетдомын воспитанникжаслөн. Налөн ем став условіеыс медым бура велөдчыны. І најө велөдчөны бура—налөн абу өмөл отметкаяс.

Олөны культурнөја. Налу воө уна газетјас да журналјас. Ем налөн кнїгајас. Ем піаніно, скрипка, мандоліна, гудөк, гітара, балалајка. Ем уна ворсантор.

Најө быдмөны Сөветскөй страналөн достөйнөй гражданијаслөн. Најө көсчөны лоны инженерјаслөн, агрономјаслөн, учітелјаслөн, да мукөд специалистјаслөн, кодјас колөны социалистическөй рөбіналы.

Фетдомса воспитанникјасыс унаөн велөдчөны ереднөй учебнөй заведөніејасын. Со Пенкїна велөдчө педучілішщөын, Ваца Ларіонов музыкалнөй техникумын да с. в.

Фетдомса воспитанникјаслөн меца муса морт,— сїјө Сталін. Најө аттөдалөны асланыс шуда олөмыс Сталінөс да большевистскөй партијаөс.

Нїна Катајева.

Ме шуда сы вөсна, мы ме ола сталінскөй эпохаын, ола свободнөй странаын, көні бырөдөма эксплоататорјасөс да мортөс мортөн эксплоатірујтөм.

Ме төда, мыј мїан страна границајас сајын,—Германїаын, Англијаын, Францијаын да мукөд капиталистическөй странајасын, чөлафјаслы ічөтысаы велөдчөм пыдөді лоө ужавны заводјасын да фабрикајасын.

А мїан шуда социалистическөй странаын став чөлафыс велөдчөны школајасын. Ме сїз-жө велөдча. Од менам ем ыжыд право

велөдчөм вылө і сїјө правөсө менсым некод оз вермы мырдөныны сы вөсна, мыј сїјөс гіжөма велікөй Сталінскөй Конституцияын, кодөс лөсөдіс мїан рафөјтана да дөна Сталін—сөветскөй чөлафлөн велөдыс да бат.

Ме кывлі, мыј цар дырјі ужалыс јөзлөн чөлаф овлісны подвалјасын, сырөј, пемыд да дырк камерајасын. Велөдчыны најө ез вермыны сы вөсна, мыј колө вөлі мынтыны велөдчөмыс, колө вөлі ужавны, медым не кувны шыгы, а щөкыда і верны семјаөс.

Важөн велөдчыны сөмын озырјаслөн чөлаф.

А өні мї олам југыд да гажа керкајасын, велөдчөм дворецкоф, гырыс, паскыд өшінјаса керкајасын. Мїан вөсна төждысө партија, правітелство да Сталін.

Аттө Іосіф Виссаріоновіч. Аттө мїан шуда да гажа олөмыс, кодөс те сетін мїанлы, Сөветскөй Сојузса том поколеніјөлы.

Гледнїкова Ката.

1-ја номера школаса 5-өд классын велөдчыс.

Сыктывкар.

Москваса Піроговскөй улыча вывса өті керкаын олөны іспанијаса революционнөй народлөн чөлаф. Керкаын ем комнатајас занїмајтчыны да ворсны. Гырысжыкјасыс велөдчөны Москваса 39-өд школаын.

Снимок вылын: Мїлагрос Фөла Рекетте гөтөвїтө урок іспанскөй кыв куца велөдыс Ромендіо Баргес наблөдөніје улын.

Ме лоа хїмїкөн

Ме өні велөдча 10-өд классын да таво получїта среднөй образованїе.

Мїан странаын быд мортлы сетөма право велөдчөм вылө, шөјччөм вылө да уж вылө.

Тажө гырыс правајасөсө гіжөма Сталінскөй Конституцияын і мїан народлы оз ков повны аслас будушщөј вөсна.

Ме зөв јона рафөјта велөдчыны. Од төда, мыј страналы колөны грамотнөј јөз, специалистјас і ме көсја лоны специалистөн—хїмїкөн.

Хїмїкөн көсја лоны сымогыс, медым ужавны, сетны асым вынјасөс да төдөмлунөс мїан Рөбіналыс вынїөрсө јонмөдөм вылө, сылыс оборөноспөсностсө јонмөдөм вылө.

Ме төда, мыј менам көсјөмөј менам шуда Рөбінаын збылмас. Од мїан вөсна быдлун төждысө правітелство да партија, төждысө мїан рафөјтана велөдыс да бат, дөна Іосіф Виссаріоновіч Сталін.

Ігнатова А.

ЛЫДПАСЈАС

1914-өд воын став страна паста вөлі 8.137.000 велөдчыс.

**

1937-өд воын СССР-ын лыддысө 38.335.000 велөдчыс.

МЕ КУТІ ШПІОНӨС

Сїјө вөлі нан ідралөм бөрын. Мї заводітм-ннн велөдчыны школаын. Отчыд ме, кычї і пыр, локтї гортө школаыс, сојыштї да заводїтї велөдны урокјас. Пемыднас-ннн думыштї, мыј колө јїрт вылыс вөтлыны курөгјасөс.

Кажї јїрт вылө вөтлыны курөгјасөс. А сетыс ізас вылыс ме азї төдтөм мортөс. Сїјө кутїс корны менө:

— Зонмө, некодлы ен вїстав ме јылыс, ме те ныд сөта уна сөм. Немтор ме сылы ег шу да зөв өд-јө леччї јїрт вылыс.

Көр ме петї ывла вылө, азї колхозчык—сүсөдөс—Шкурда Павел фадөс. Ме көрї сїјөс вїзлыны мїанлыс јїртвыс, медым бөкөвөј морт ез пышјы, а ачым өдјөжык пышјї пограничныкјас дїнө. Көр пышјї, ме зөв јона волнүтчї—полї, кыч ескө мед ез пышјы сїјө мортыс, кодї, ферт вөлі шпїонөн.

Бафјас дорыс ме азї красноармејөдөс, кодї вөлі дозорын.

Ме вїсталї сылы і сїјө мөкөд пышјөдн локтїс керка дорө. Јїрт вылыс сїјө нүдїс төдтөм мортсө началнык дорас, пограничнөј за-ставаө.

Ме лыддылы газетыс зөв уна граница нарушїтелјас јылыс, кодјас вужөны мїанлыс кардон, медым врефїтны.

Мороз Вїта.

Гажа олөмыс шуда сөветскөй чөлафлөн. Снимок вылын: Вөрзаводса работчїјаслөн чөлаф Ануца Кодањова да Гала Самтомова јөктөны.

Менам мечта

Менам меца заветнөј мечта мунны Краснөј Арміја радјасөс да лоны танкїстөн.

Мыјла ме көсја мунны Краснөј Арміјаө?

Сы вөсна, мыј ме рафөјта асым рөбінаөс, кодї сетїс мїанлы сөветскөй том-

јөзлы шуда да гажа олөм.

Ме ола ыжыд шуда да гажа олөмөн. Ме ог сет некодлы мырдөныны мїанлыс, сөветскөй томјөзлыс, шуда да гажа олөмсө, кодөс мїанлы сетїс мїан партија да вожд Сталін Јурањөв П.

Піонерјас да піонеркајас! Сөветскөй школајасса велөдчысјас! Овладевајтөј төдөмлунјасөн, велөдчөј лоны Ленин делө вөсна борецјасөн!

